

Съвет на
Европейския съюз

Брюксел, 20 май 2021 г.
(OR. en)

8979/21

RECH 232

ПРИДРУЖИТЕЛНО ПИСМО

От:	Генералния секретар на Европейската комисия, подписано от г-жа Martine DEPREZ, директор
Дата на получаване:	19 май 2021 г.
До:	Г-н Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN, генерален секретар на Съвета на Европейския съюз
№ док. Ком.:	COM(2021) 252 final
Относно:	СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА, ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА НА РЕГИОНИТЕ относно глобалния подход към научните изследвания и иновациите <i>Стратегия на Европа за международното сътрудничество в един променящ се свят</i>

Приложено се изпраща на делегациите документ COM(2021) 252 final.

Приложение: COM(2021) 252 final

ЕВРОПЕЙСКА
КОМИСИЯ

Брюксел, 18.5.2021 г.
COM(2021) 252 final

**СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА,
ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА
НА РЕГИОНИТЕ**

относно глобалния подход към научните изследвания и иновациите

*Стратегия на Европа за международното сътрудничество в един променящ се
свят*

Глобалният подход към научните изследвания и иновациите

Стратегия на Европа за международното сътрудничество в един променящ се свят

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Решаващ фактор за благосъстоянието на гражданите и на бъдещите поколения ще бъде мобилизирането на изследователите и новаторите по света. Днес е необходимо да осъществяваме трансгранично сътрудничество в безпрецедентен мащаб, за да разработваме иновативни решения за справедлив екологичен и цифров преход в съответствие с целите за устойчиво развитие¹ и да насърчаваме устойчивостта, просперитета, конкурентоспособността, както и икономическото и социалното благополучие на Европа.

Чрез своите политики и програми ЕС е основен катализатор за интернационализацията в областта на научните изследвания и иновациите². Взаимната отвореност, свободният обмен на идеи и съвместното създаване на решения са от съществено значение за придобиването и развитието на основни познания и са ключови компоненти на динамичната екосистема за иновации.

Действията на ЕС винаги са се характеризирали с отвореност в сътрудничеството, но сега те се осъществяват в трансформирана глобална среда. Други големи сили в областта на науката изразходват днес повече средства за наука като процент от brutния вътрешен продукт, отколкото ЕС, геополитическото напрежение се увеличава, а правата на човека и основните ценности, като например академичната свобода, са поставени на изпитание. Някои държави се стремят във все по-голяма степен към технологично лидерство чрез дискриминационни мерки и често използват научните изследвания и иновациите за постигане на глобално влияние и социален контрол. Необходимо е да се повишат както благоденствието и икономическата конкурентоспособност на ЕС, така и способността му да осигурява самостоятелно и да предоставя на своите граждани жизненоважни технологии и услуги, които са безопасни и сигурни.

В отговор на съвременните глобални тенденции ЕС следва да служи за пример, като насърчава основаното на правила многостранно сътрудничество³ и се стреми към взаимна отвореност в сътрудничеството в областта на научните изследвания и иновациите, за да се улесняват глобалната реакция на глобалните предизвикателства и обменът на най-добри практики. Той следва да подкрепя целите си за отворена

¹ <https://www.undp.org/content/undp/en/home/sustainable-development-goals.html>

² Подобряване и фокусиране на международното сътрудничество на ЕС в областта на научните изследвания и иновациите — стратегически подход (COM(2012) 497); вж. също така докладите от 2014 г., (COM(2014) 567), 2016 г. (COM(2016) 657) и 2018 г., (SWD(2018) 307, приложение 10), относно изпълнението на стратегията за международно сътрудничество в областта на научните изследвания и иновациите.

³ Засилване на приноса на ЕС към основаното на правила многостранно сътрудничество (JOIN(2021) 3).

стратегическа автономност⁴, като успоредно с това модулира двустранното си сътрудничество с трети държави в определени сфери.

Ето защо с настоящото съобщение Комисията представя нова стратегия, която:

- отново потвърждава ангажимента на ЕС чрез своя пример да запази отвореността в международното сътрудничество в областта на научните изследвания и иновациите, като същевременно насърчава еднакви условия на конкуренция и реципрочност, подкрепени от основни ценности;
- укрепва водещата роля на ЕС при подпомагането на многостранните партньорства за научни изследвания и иновации с цел предоставяне на нови решения на предизвикателствата, свързани с околната среда, цифровите технологии, здравеопазването и иновациите.

Този глобален подход следва да се прилага чрез:

- модулиране на двустранното сътрудничество на ЕС в областта на научните изследвания и иновациите, така че то да бъде съвместимо с европейските интереси и ценности и да води до укрепване на отворената стратегическа автономност на ЕС;
- мобилизиране на науката, технологиите и иновациите с цел ускоряване на устойчивото и приобщаващо развитие и прехода към гъвкави общества и икономики, основани на знанието, в държавите с ниски и средни доходи; и
- инициативи по модела на подхода „Екип Европа“, които съчетават действия на ЕС, финансовите институции и държавите членки с цел постигане на максимална ефективност и полза от действията.

Той ще служи и като ръководство за изпълнение на международното измерение на „Хоризонт Европа“ — новата програма на ЕС за граждански научни изследвания и иновации — и нейните полезни взаимодействия с други програми на ЕС, по-специално Инструмента за съседство, сътрудничество за развитие и международно сътрудничество – Глобална Европа.

2. ПОТВЪРЖДАВАНЕ НА АНГАЖИМЕНТА НА ЕС КЪМ МЕЖДУНАРОДНАТА ОТВОРЕНOST И ОСНОВНИТЕ ЦЕННОСТИ В ОБЛАСТТА НА НАУЧНИТЕ ИЗСЛЕДВАНИЯ И ИНОВАЦИИТЕ

За да насърчава глобалната отвореност и научния обмен, ЕС следва да повиши своята привлекателност като висококачествен център за научни изследвания и иновации с висока интензивност. - Научните изследвания процъфтяват благодарение на свободата на мисълта, развитието на критично мислене и аргументацията, при която се борави с доказателства, а не с позовавания на авторитети. Поради това ЕС следва да продължи

⁴ Укрепването на отворената стратегическа автономност на Европа ще бъде разгледано в дългосрочен и междусекторен план и в Доклада на Комисията за стратегическите перспективи (2021 г.).

да предлага на изследователите и иноваторите демократична, приобщаваща, подкрепяща и свободна от политическа намеса среда, която защитава академичната свобода и възможността за водени от научно любопитство изследвания, при зачитане на Хартата на основните права на ЕС и под нейната закрила.

Той следва да гарантира, че технологиите се разработват в полза на хората и обществата без авторитаризъм и при спазване на високи етични стандарти и съблюдаване на правата на човека. Освен това ЕС следва да служи за пример, като предлага основана на правила екосистема за иновации, в която правата върху интелектуалната собственост се защитават и спазването им се гарантира от независима съдебна система. Защитата и налагането на спазване на правата върху интелектуална собственост следва да допринесе за преноса, насърчаването и разпространението на технологични иновации по начин, който допринася за социалното и икономическото благополучие.

Същевременно, за да се укрепят дългосрочните вериги на ЕС за създаване на стойност в областта на научните изследвания и иновациите, ЕС следва да насърчава своите изследователи и новатори да допринасят за глобалните екосистеми за иновации и да се възползват от тях. Той следва също така да продължи да поощрява сътрудничеството в областта на развитието на човешкия капитал чрез обучение и мобилност на изследователите, по-специално чрез действията „Мария Склодовска-Кюри“⁵.

За да се запази тази водеща роля, програмата на ЕС за научни изследвания и иновации ще остане отворена за света. Това означава, че в голяма част от програмата „Хоризонт Европа“ ще могат да се включат участници от цял свят, независимо от мястото им на установяване или пребиваване. В повечето случаи ЕС ще финансира участието в „Хоризонт Европа“ на правни субекти, установени в държави с ниски и средни доходи, за да подпомогне развитието на техния капацитет за научни изследвания и иновации, във взаимодействие с Инструмента за съседство, сътрудничество за развитие и международно сътрудничество.

Асоциирането на трети държави към програмата „Хоризонт Европа“ дава възможност на техните граждани и организации да участват в дейностите като цяло по същия начин като гражданите и организациите от държавите — членки на ЕС⁶. Асоциирането към „Хоризонт Европа“ дава възможност на ЕС и неговите партньори да съгласуват целите на политиката в областта на научните изследвания и иновациите, да обединяват ресурси, да си поделят разходи и да получават реципрочен достъп до знания и ноу-хау, таланти и експертен опит, до научноизследователска инфраструктура и до нови пазари

⁵ https://ec.europa.eu/research/mariecurieactions/node_en

⁶ Държавите, които бяха асоциирани към програмата „Хоризонт 2020“ и изразиха интерес да бъдат асоциирани към програмата „Хоризонт Европа“, са: Албания, Армения, Босна и Херцеговина, Грузия, Израел, Исландия, Молдова, Норвегия, Северна Македония, Сърбия, Тунис, Турция, Украйна, Фарьорските острови, Черна гора и Швейцария. Освен това Обединеното кралство ще бъде асоциирано по силата на Споразумението за търговия и сътрудничество, а Мароко и Косово* изразиха интерес към асоцииране.

за новатори. Като израз на ангажимента на ЕС за международна отвореност, по линия на „Хоризонт Европа“ понастоящем се предлага възможността към тази програма да се асоциират държави от цял свят, които споделят европейските ценности и имат силен научен, технологичен и иновационен профил.

Успоредно с това и с цел да се засили ролята на ЕС за основаното на правила и ценности сътрудничество, като се осигури съгласуваност между външната политика на ЕС и на държавите членки в областта на научните изследвания и иновациите, ценностите и принципите, на които почива международното сътрудничество в тази област, ще бъдат обсъдени с международни партньори. Тези обсъждания ще се проведат преди всичко във Форума за преход на ЕНП, който е част от укрепналото европейско научноизследователско пространство (ЕНП)⁷, и ще се ръководят от европейски Пакт за научни изследвания и иновации, който ще бъде представен през 2021 г.

ЕС следва да работи със своите международни партньори за постигане на общо разбиране по изброените по-долу въпроси и за неговото реализиране на практика:

Академична свобода. Академичната свобода, интегритетът и институционалната автономия са гръбнакът на университетите и висшите училища в ЕС. ЕС и неговите държави членки следва да насърчават и защитават тези общи основни ценности в международен план и да отстояват принципите на Бонската декларация за свободата на научните изследвания⁸ в отношенията с трети държави.

Етика и интегритет в научните изследвания. Бързото развитие на новите технологии налага съществуващите подходи непрекъснато да се подлагат на оценка, за да се решават етични предизвикателства и да се осигуряват технологични иновации, ориентирани към човека. ЕС следва да продължи да насърчава в международен план Европейския кодекс за интегритет в научните изследвания и Глобалния кодекс за поведение за научни изследвания в бедна на ресурси среда. Съюзът ще разшири своя международен диалог чрез европейските мрежи за етика и интегритет и ще подкрепи световните конференции за интегритет в научните изследвания⁹.

Равенство между половете, многообразие и приобщаване. В съответствие със Стратегията на Комисията за равенство между половете (2020—2025 г.)¹⁰ и Програмата на ЕС за равенство между половете и овластяване на жените във външните дейности на ЕС¹¹, ЕС следва да включи и интегрира в международното сътрудничество измерението, свързано с равенството между половете. Чрез диалог с трети държави той следва също така да насърчава баланса и равенството между половете, овластяването

⁷ Ново ЕНП за научни изследвания и иновации (COM(2020) 628).

⁸ https://www.bmbf.de/files/10_2_2_Bonn_Declaration_en_final.pdf

⁹ С участието на международни организации, като Световната здравна организация и Организацията на ООН за образование, наука и култура.

¹⁰ Съюз на равенство: Стратегия за равенство между половете (2020—2025 г.) (COM(2020) 152 final).

¹¹ https://ec.europa.eu/international-partnerships/system/files/swd_2020_284_en_final.pdf

на младите хора, както и приобщаването и многообразието в по-широк смисъл¹², в областта на научните изследвания и иновациите на световно равнище.

Отворени данни и отворена наука. Превръщането на научноизследователските данни във възможно най-отворени, стандартизирани и оперативно съвместими е от полза както за ЕС, така и за света, когато други държави и региони правят същото. ЕС следва да продължи да подкрепя органи и платформи като Алианса за данни в областта на научните изследвания и Комитета по данните към Международния съвет за наука, както и усилията на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР), ООН и Г-7. Глобалната цел е наборите от данни да отговарят на принципите FAIR (*Findability, Accessibility, Interoperability, Reusability*), т.е. да са лесни за намиране, достъпни, оперативно съвместими и многократно използваеми. ЕС ще подкрепя и международния обхват на Европейския облак за отворена наука.

Стандарти. Необходимо е да бъде доразвита и водещата роля на ЕС като създател на световни стандарти, като се засили участието му в международното сътрудничество при изследвания в преднормативната фаза и в областта на стандартизацията.

Разработване на политики, основани на доказателства. ЕС и неговите държави членки се превърнаха във водещи застъпници на разработването на политики, основани на доказателства. Те следва да споделят своите идеи и опит от използването на науката при изготвянето на политики и да се ангажират в глобални мрежи.

По-силният акцент върху науката и технологиите във външната политика и политиката на сигурност на ЕС, в смисъл на „**научна дипломация**“, ще помогне на ЕС да прилага „мека“ сила и да провежда по-ефективно нашите икономически интереси и ценности, като отговоря на потребностите и интереса на държавите партньори и използва преимуществата си на движеща сила за научните изследвания и иновациите.

През 2021 г. ЕС следва да разработи в координация с държавите — членки на Форума за преход на ЕНП¹³, принципи за международно сътрудничество в областта на научните изследвания и иновациите и след това да популяризира тези принципи в рамките на многостранен диалог с държавите партньори и на международните форуми.

3. ПРОМЯНА НА БАЛАНСА В ГЛОБАЛНИЯ ПОДХОД НА ЕС КЪМ НАУЧНИТЕ ИЗСЛЕДВАНИЯ И ИНОВАЦИИТЕ: КЪМ ЕДНАКВИ УСЛОВИЯ НА КОНКУРЕНЦИЯ И РЕЦИПРОЧНОСТ

¹² Политическата програма на ЕС „Съюз на равенство“ включва както равенството между половете, така и други аспекти, които се съдържат в следните стратегии и рамкови документи: План за действие на ЕС за борба с расизма за периода 2020—2025 г. (COM(2020) 565 final); Стратегия за равнопоставеност на ЛГБТИК за 2020—2025 г. (COM(2020) 698 final); Стратегическа рамка на ЕС за равенство, приобщаване и участие на ромите (COM(2020) 620 final); Стратегия за правата на хората с увреждания за периода 2021—2030 г. (COM(2021) 101 final).

¹³ *Ново ЕНП за научни изследвания и иновации* (COM(2020) 628).

Усилията на ЕС за насърчаване на взаимна отвореност на глобално равнище може да бъдат застрашени от геополитическо напрежение в период на икономическа трансформация. Надпреварата за технологично лидерство принуждава някои държави извън ЕС да въведат ограничителни или дискриминационни мерки, които са несправедливи за новаторите, дружествата, и по-специално стартиращите предприятия от ЕС. В същото време чуждестранната намеса може да застраши интегритета и автономността, върху които са изградени системите за научни изследвания и иновации в ЕС.

Тези причини налагат балансът в подхода на ЕС да се промени, за да се защитават по-добре неговите интереси, ценности и експертен опит и да се повиши неговата устойчивост, като същевременно се поддържа широка отвореност към сътрудничество.

ЕС следва да насърчава по-настойтелно еднаквите условия на конкуренция и реципрочността с цел зачитане на основните ценности и принципи, защита на използването на правата върху интелектуалната собственост, гарантиране на сигурността на доставките и насърчаване на справедливи екосистеми за иновации, чиито функциониране не се нарушава от ненужни правила или от чуждестранни субсидии, в съответствие с предложението наскоро регламент, в който се разглеждат проблемите, свързани с нарушаването на конкуренцията чрез чуждестранни субсидии, и с актуализираната Промислена стратегия¹⁴. Мерките следва да се съсредоточат върху отворените стандарти, недискриминационните държавни субсидии и липсата на протекционистични закони.

ЕС следва да поставя на обсъждане тези въпроси в рамките на международни форуми, като Световната търговска организация и Световната организация за интелектуална собственост. При необходимост той следва да работи пряко и с трети държави в рамките на различните диалози и преговори, които се провеждат по силата на съответните споразумения, например споразуменията за асоцииране по рамковата програма, споразуменията на ЕС в областта на науката и технологиите¹⁵ с трети държави и търговските и инвестиционните споразумения на ЕС, включително Споразумението на СТО за свързаните с търговията аспекти на правата върху интелектуалната собственост¹⁶.

Освен това Комисията възнамерява да договори от името на ЕС целеви пътни карти за сътрудничество в областта на научните изследвания и иновациите с трети държави, които имат солидна научноизследователска и иновационна база. В тези пътни карти, които ще бъдат необвързващи инструменти, следва ясно да се определят рамковите условия, които се очаква да изпълняват двете страни, и да се набележат основните

¹⁴ COM (2021) 223 final; COM (2021) 350 final.

¹⁵ Понастоящем съществуват споразумения в областта на науката и технологиите между Европейския съюз и Австралия, Алжир, Аржентина, Бразилия, Египет, Индия, Йордания, Канада, Китай, Корея, Мароко, Мексико, Нова Зеландия, Русия, Съединените американски щати, Тунис, Украйна, Чили, Швейцария, Южна Африка и Япония.

¹⁶ https://www.wto.org/english/tratop_e/trips_e/trips_e.htm

етапи и сроковете за изпълнение. ЕС следва да обвърже всяко бъдещо продължаване и разширяване на двустранното сътрудничество с конкретен напредък, който ще бъде наблюдаван на място, за постигане на целите, заложи в пътните карти.

Освен това в член 22, параграф 5 от Регламента за „Хоризонт Европа“ се предвижда, че в работната програма участието в действия по програмата „Хоризонт Европа“ може да бъде ограничено, когато е налице обоснована необходимост от защита на стратегическите активи¹⁷ и интереси¹⁸ на ЕС, както и на неговата независимост¹⁹ и сигурност²⁰. При тези изключителни и обосновани обстоятелства ЕС би могъл да ограничи участието в програмата до правни субекти, установени само в държавите членки, или до правни субекти, установени в конкретни асоциирани или други държави извън ЕС. Работната програма може също така да изключи от участие правни субекти, които са установени в Съюза или в асоциирани държави и се контролират пряко или непряко от неасоциирани трети държави.

Всички ограничения следва винаги да се прилагат в съответствие с процедурата, предвидена в законодателството на ЕС, и при спазване на ангажиментите на ЕС съгласно международните споразумения. Те следва да се допускат по изключение и да са надлежно обосновани, като по правило следва да осигуряват възможност програмите да останат отворени.

Комисията предлага да се провеждат консултации с държавите членки в рамките на подходящи форуми, за да се гарантира, че ЕС и неговите държави членки съгласуват подхода си за постигане на отворена стратегическа автономност в определени области на научните изследвания и иновациите, като адаптират международното си сътрудничество към специфичните интереси на политиката.

Успоредно с това като превантивни мерки Комисията предлага да се използват по подходящ начин разпоредбите на Регламента за „Хоризонт Европа“ с цел допълнително смекчаване на рисковете за интересите на ЕС, например рисковете, свързани с използването на резултатите в неасоциирани трети държави (член 39, параграф 6), с

¹⁷ Например чувствителна инфраструктура, притежавана от ЕС, като спътниците „Галилео“ и „Коперник“, чието прекъсване би означавало невъзможност да бъдат поддържани тези функции и би оказало значително въздействие върху ЕС.

¹⁸ Тук се включват офанзивните и дефанзивните интереси, определени от ЕС в различните компоненти на външната му политика, насърчаването на основните права и ценности, както и защитата на правата върху интелектуалната собственост.

¹⁹ Както е посочено в прегледа на търговската политика, отворената стратегическа автономност включва: i) гъвкавост и конкурентоспособност с цел укрепване на икономиката на ЕС; ii) устойчивост и справедливост в отражение на необходимостта от отговорни и справедливи действия на равнище ЕС; и iii) решителност и основано на правила сътрудничество, за да се демонстрира предпочитанието на ЕС към международно сътрудничество и диалог, но също така, когато е необходимо, готовността му да противодейства на нелоялните практики и да използва автономни инструменти за постигане на своите интереси.

²⁰ Европейската сигурност обхваща например защитата на ЕС от външни или вътрешни заплахи, както и защитата и устойчивостта на критичната инфраструктура (например енергийна инфраструктура, данни и мрежи, включително космическо наблюдение и проследяване и правителствени сателитни комуникации) срещу системни рискове и хибридни заплахи.

прехвърлянето на собствеността върху резултатите (член 40, параграф 4) или със споразуменията за сигурност с трети държави (член 20, параграф 1).

Освен това Комисията възнамерява да представи насоки за действие по отношение на чуждестранната намеса, ориентирана към научноизследователските организации и висшите училища в ЕС. Тези насоки ще имат за цел защитата на основните ценности чрез запазване на академичната свобода, интегритета и институционалната автономност, както и защитата на студентите, изследователите и новаторите и на резултатите от ключови научни изследвания срещу чуждестранни субекти, които използват принуда, прикриване, измама или подкупване.

Комисията също така ще предложи кодекс на добрите практики за интелигентно използване на интелектуалната собственост²¹, в съответствие с Плана за действие в областта на интелектуалната собственост²². Целта ще бъде да се повиши осведомеността сред университетите, научноизследователските организации и предприятията относно значението на управлението на знанията и интелектуалната собственост в международна среда.

За да се гарантира, че ЕС може да реагира на глобални кризи независимо, и да се намалят рисковете от зависимост от трети държави в областта на гражданската сигурност, той следва да укрепи своя сектор на гражданската сигурност чрез амбициозен и воден от способностите подход към научните изследвания и иновациите в областта на сигурността.

ЕС следва:

- да се стреми да постигне съгласие по целенасочени двустранни пътни карти с приоритетни държави партньори извън ЕС със солидна научноизследователска и иновационна база, в които се определят съвместни ангажменти за прилагане на рамкови условия с цел осигуряване на еднакви условия на конкуренция и насърчаване на общи ценности.

Комисията си поставя следните задачи:

- през 2021 г. да разработи и популяризира насоки за действие по отношение на чуждестранната намеса, ориентирана към научноизследователските организации и висшите училища в ЕС; и
- до края на 2022 г. да представи кодекс на добрите практики за интелигентно използване на интелектуалната собственост в международен контекст, чрез който да се повиши осведомеността сред университетите, научноизследователските организации и предприятията.

²¹ Ново ЕНП за научни изследвания и иновации (COM (2020) 628).

²² За максимално оползотворяване на потенциала за иновации на ЕС. План за действие в областта на интелектуалната собственост в подкрепа на възстановяването и устойчивостта на ЕС (COM(2020) 760).

4. ОБЕДИНЯВАНЕ НА ГЛОБАЛНИТЕ УСИЛИЯ ЗА СЪВМЕСТНО СПРАВЯНЕ С ГЛОБАЛНИТЕ ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА

Пандемията от COVID-19 донесе на света една важна поука, която следва да се прилага и по отношение на изменението на климата, кризата с биологичното разнообразие и други глобални предизвикателства: тя разкри различната уязвимост на отделните държави, демонстрира невъзможността разпространението на заразата да бъде овладяно в национални граници и отвори както необходимостта от съвместна работа за общото благо, така и неоползотворения потенциал на тази съвместна работа. Икономическата криза, причинена от пандемията, представлява и уникална възможност „да изграждаме отново, но по-добре“ с акцент върху устойчивостта в контекста на екологосъобразното възстановяване.

Поради това ЕС следва, като изхожда от правилата и основаното на ценности сътрудничество, които предлага, да продължи да се стреми да сближава държавите по света в многостранни партньорства за научни изследвания и иновации, които са насочени към намирането на решения на глобални предизвикателства, като например изменението на климата, кризата с биологичното разнообразие, замърсяването, изчерпването на ресурсите, инфекциозните болести, включително в кризисни ситуации²³, и създават условия за реализиране на екологичния и цифровия преход.

Многостранните партньорства за научни изследвания и иновации следва да черпят вдъхновение от успешни модели, като например Обединението за научни изследвания на Атлантическия океан²⁴. Това обединение е резултат от усилията на научната дипломация, която свързва учени, създатели на политики и публични и частни заинтересовани страни, за да се подобри разбирането и стопанисването на Атлантическия океан. Като се основават на съществуващите усилия или на нови инициативи, многостранните партньорства може да имат различна форма в зависимост от насочеността и целите си. Те може да варират от неофициални договорености между партньорите за координиране на техните независими инвестиции в ключови области до партньорства за обединяване на ресурси в съвместни инициативи.

4.1. Оглавяване на глобалните усилия за справедлив екологичен преход

Като световен лидер, решен до 2050 г. да се превърне в първия неутрален по отношение на климата блок в света, ЕС ще продължи да оглавява международните усилия и да преодолява екологичните предизвикателства съвместно със своите международни партньори, по-специално големите световни икономики и източници на емисии на парникови газове. Международното сътрудничество в климатологията и екологията е от решаващо значение за създаването на основани на доказателства политики за преодоляване на кризите в областта на климата и биологичното разнообразие и за

²³ Хуманитарната дейност на ЕС: нови предизвикателства, същите принципи (COM(2021) 110).

²⁴ <https://allatlanticocean.org>

приспособяване към тях. То следва да се съсредоточи и върху разработването на чисти технологии в съответствие с Парижкото споразумение и Европейския зелен пакт, при спазване на т. нар. „принцип за ненанасяне на значителни вреди“. Като принос за постигането на тези цели ключовите стратегически направления на програмата „Хоризонт Европа“ обхващат действия в областта на климата и намаляването на емисиите, борба с увреждането на околната среда, справяне със замърсяването, насърчаване на кръговата икономика и справедливия преход. Тези действия ще се осъществяват чрез специални научноизследователски теми и партньорства, отворени за участието на трети държави.

Освен това, за да гарантира водещата си роля в областта на екологосъобразните технологии, ЕС следва да се стреми към създаване на стратегически партньорства с лидерите в областта на технологиите и да сътрудничи в рамките на световни форуми, като същевременно подкрепя възприемането на екологичните стандарти на ЕС в световен мащаб. Той следва да осъществява това чрез различни проекти и органи, както е посочено по-долу.

Обединение за научни изследвания на Атлантическия океан. За да се засили международното сътрудничество в областта на морските изследвания и иновации и да се допринесе активно за глобални инициативи, като Десетилетието на ООН, посветено на океанологията в полза на устойчивото развитие (2021—2030 г.), Комисията ще увеличи подкрепата на ЕС за Обединението за научни изследвания на Атлантическия океан. Успоредно с това научноизследователската дейност в Арктика ще продължи да бъде приоритет за ЕС като пример за световно лидерство.

„Мисия за иновации“²⁵. Това е глобална инициатива на 24 държави и на Европейския съюз, които работят за ускоряване на иновациите в областта на чистата енергия, като по този начин демонстрират водеща роля в световен мащаб по отношение на амбициите в областта на климата на 26-ата конференция на страните по Рамковата конвенция на ООН по изменение на климата (COP26). Комисията предлага да се засили ангажиментът на ЕС за „Мисията за иновации“ чрез разширяване на сътрудничеството с нови партньори, съгласуване на научноизследователските програми, използване на силните страни, като стратегията за водорода²⁶, и засилване на връзките между съответните партньорства по програмата „Хоризонт Европа“. Във връзка с това ЕС, заедно с Австралия, Германия, Обединеното кралство и Чили, ръководи определянето на обхвата на „Мисията за водорода“, чието начало ще бъде поставено на конференцията „Мисия за иновации 2.0“ през юни 2021 г.

Група за наблюдение на Земята (GEO). През 2021 г. Комисията е водещият съпредседател на тази глобална мрежа в областта на наблюдението на Земята. GEO е в

²⁵ „Мисията за иновации“. (<http://mission-innovation.net/>) е глобална инициатива, обявена през 2015 г. на 21-вата конференция на страните по Рамковата конвенция на ООН по изменение на климата (COP21), чиято цел е ускоряване на иновациите в областта на чистата енергия. Понастоящем Европейският съюз председателства нейния управителен комитет.

²⁶ <http://mission-innovation.net/our-work/innovation-challenges/renewable-and-clean-hydrogen/>

състояние да свързва правителствени и академични институции, доставчици на данни, предприятия, инженери и граждани с цел създаване на основани на наблюденията на Земята иновативни решения за справяне с глобални екологични, социални и здравни предизвикателства.

Международен форум по биоикономика. В рамките на Стратегията за биоикономиката Комисията ще стимулира създаването на по-иновативно, използващо по ефективен начин ресурсите и конкурентоспособно общество, в което продоволствената и хранителната сигурност се съчетават с устойчивото използване на възобновяеми ресурси за промишлени цели, като същевременно се гарантира опазването на околната среда. В рамките на стратегията на ЕС „От фермата до трапезата“²⁷ Комисията ще насърчава сътрудничеството на глобално равнище при научните изследвания в областта на селското стопанство в приоритетни сфери, като доброто състояние на почвите²⁸ и продоволствените системи²⁹, и ще направи оценка на осъществимостта на международна платформа за науката за продоволствените системи с оглед на срещата на високо равнище на ООН относно продоволствените системи през 2021 г.

ЕС подкрепя както **Междуправителствения комитет по изменение на климата (IPCC)**, така и **Междуправителствената научно-политическа платформа за биологично разнообразие и екосистемни услуги (IPBES)**. Комисията възнамерява да представи работата на ЕС в подкрепа на науката за климата на Конференцията на ООН по изменението на климата (COP26), за да подчертае ролята на ЕС като ключов фактор за прехода към неутралност и устойчивост по отношение на климата. ЕС следва да насърчава полезните взаимодействия между IPCC и IPBES с оглед на взаимозависимостта между кризата с изменението на климата и кризата с биологичното разнообразие, като има предвид и Стратегията на ЕС за биологичното разнообразие до 2030 г.

Комисията ще насърчава също така работата на **Международната комисия за ресурсите (IRP)**, на която тя е съпредседател. IRP предоставя консултации относно ефективното използване на ресурсите и кръговата икономика, които са от решаващо значение за новия План за действие на ЕС за кръговата икономика, с цел привеждане в действие на Световния алианс за кръгова икономика и ефективно използване на ресурсите (GACERE)³⁰ и оказване на принос към работата на Г-7 и Г-20.

Новият европейски „Баухаус“³¹ има амбицията Европейският зелен пакт³² да се превърне в културен, ориентиран към човека, приобщаващ и положителен осезаем опит

²⁷ https://ec.europa.eu/food/farm2fork_en

²⁸ Със създаването и подкрепата на международни научноизследователски консорциуми и участието на Комисията в Световния алианс за научни изследвания относно емисиите на парникови газове от селското стопанство.

²⁹ Храни — 2030 г.: https://ec.europa.eu/info/research-and-innovation/research-area/environment/bioeconomy/food-systems/food-2030_en.

³⁰ https://ec.europa.eu/environment/international_issues/gacere.html

³¹ https://europa.eu/new-european-bauhaus/index_bg

за всички и да ускори устойчивото екологизиране на застроената среда. Чрез него ще се търсят решения на местно равнище на най-неотложните предизвикателства, които са общи за ЕС и за света.

ЕС следва:

- да продължи да задълбочава международното сътрудничество в областта на морските научни изследвания и иновации чрез многостранното Обединение за научни изследвания на Атлантическия океан, като оползотворява неговите постижения, обединява резултатите му и укрепва обхвата му от северния до южния полюс;
- да използва водещата си позиция в управлението на „Мисията за иновации“, за да укрепи многостранния алианс, като съсредоточи международните действия за иновации върху революционни енергийни технологии и инициативи, които в съответствие с Европейския зелен пакт демонстрират световно лидерство по отношение на амбициозните цели в областта на климата и околната среда.

Комисията си поставя следните задачи:

- да подкрепя многостранното сътрудничество в политиката в областта на научните изследвания и иновациите, за справедливи, здравословни и екологосъобразни продоволствени системи, по-специално чрез Международния форум по биоикономика, международните научноизследователски консорциуми и Световния алианс за научни изследвания относно емисиите на парникови газове от селското стопанство; и
- през 2022 г. да създаде чрез инициативата „Нов европейски „Баухаус“ международна платформа за управление на знанията, която ще разпространява информация за стандарти, насоки и възможности за финансиране, ще служи като хранилище за идеи и обмен на най-добри практики и ще участва в управлението на общностите.

4.2. Насърчаване на цифровия преход

„Цифровият компас до 2030 г.“³² ще насочва усилията на ЕС за насърчаване на глобален подход към основните технологични и регулаторни промени, включително в областта на международната свързаност и стандарти. ЕС следва да стимулира разработването на международен подход към надеждното движение на данни, като същевременно популяризира своя модел на безопасен, отворен и устойчив световен интернет и преследва амбициозни цели по отношение на достъпа до пазара. Сътрудничеството в областта на научните изследвания и иновациите е един от инструментите за насърчаване на цифрови партньорства с региони от цял свят. Международните цифрови партньорства следва да доведат до разкриване на по-големи

³² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?qid=1596443911913&uri=CELEX:52019DC0640#>

³³ Цифров компас до 2030 г.: Европейският път за цифровото десетилетие (COM(2021) 118).

възможности за дружествата от ЕС, увеличаване на цифровата търговия чрез сигурни мрежи, спазване на стандартите и основните права и ценности на ЕС, както и до създаване на благоприятна международна среда за ориентирана към човека цифрова трансформация.

Ще бъдат насърчавани международни цифрови партньорства, които работят в следните области: i) ориентирани към човека политики и разпоредби; ii) адаптирани и подобрени решения за цифрова свързаност; iii) засилени партньорства за иновации съвместно с цифровите екосистеми за научни изследвания и иновации; iv) засилен акцент и научноизследователски партньорства по ключови технологии, като например изкуствен интелект, блокови вериги, интернет на предметите, големи информационни масиви, космически данни, приложения на цифровите технологии в екологичния преход, здравеопазването и образованието. Например:

— съвместна работна група с Индия по въпросите на изкуствения интелект, с цел намиране на обща основа за сътрудничество във връзка с конкретни случаи на употреба и във връзка с теми като научните изследвания и иновациите в областта на етичния изкуствен интелект и стандартизацията,

— подкрепа за разгръщането на широколентовия достъп в държавите от Западните Балкани и Източното партньорство и проекти за цифрова свързаност съвместно със съседните на ЕС държави, Африка, Латинска Америка, Индия и Асоциацията на народите от Югоизточна Азия (АСЕАН), наред с другото, в подкрепа на обединяването на усилията в областта на научните изследвания и иновациите,

— подкрепа за пускането в действие на компонентите „свързаност“ на Цифровия алианс с Латинска Америка и Карибския басейн, като се надгражда проектът за пряка оптична кабелна връзка между Южна Америка и Европа (проектът BELLA).

Ключова роля в научните изследвания и иновациите за цифровия преход има частният сектор. Той ще бъде включен в стратегически инициативи за разширяване на експертния опит на ЕС в няколко стратегически сфери от областта на цифровите технологии.

Международните цифрови партньорства³⁴ ще разкрият възможност за осъществяване на съвместни научноизследователски дейности, включително в рамките на съвместни предприятия по теми от отрасъла, което ще затвърди лидерството на ЕС в развиващи се технологии, като 6G, или използването на цифрови технологии в борбата с изменението на климата и с екологичните предизвикателства.

³⁴ https://ec.europa.eu/international-partnerships/topics/digital-partnerships_en

Международните цифрови партньорства в областта на научните изследвания и иновациите ще бъдат насърчавани и чрез Центъра „Цифровизация за развитие“³⁵ (*Digital 4 Development Hub* или *D4D Hub*) — глобалната многостранна платформа на ЕС, която подкрепя ориентираната към човека цифрова трансформация. Центърът „Цифровизация за развитие“ свързва множество цифрови инициативи и насърчава обединяването на ресурси на ЕС, държавите членки и финансовите институции чрез подхода на „Екип Европа“ за координирано въздействие. Центърът „Цифровизация за развитие“ ще създаде регионални клонове в Африка, Азия, Латинска Америка и Карибския басейн, както и в Източното съседство на ЕС, и ще включва всички заинтересовани страни от съответните региони.

ЕС следва:

- да засили съвместните научноизследователски дейности, включително в рамките на съвместни предприятия по теми от отрасъла, за да затвърди своето лидерство в развиващи се технологии, като 6G, или използването на цифрови технологии в борбата с изменението на климата и екологичните предизвикателства;
- да изгражда силни международни цифрови партньорства, съответстващи на четирите стълба на „Цифровия компас до 2030 г.“.

4.3. Засилване на сътрудничеството в областта на здравеопазването в световен мащаб

Вследствие на пандемията от COVID-19 стана ясно, че ЕС и светът трябва значително да повишат подготвеността си и социално-икономическата си устойчивост за посрещане на сътресения, свързани със здравето, и други внезапни явления. Освен това в държавите с ниски и средни доходи, както и в условия на конфликт, пандемията подчерта необходимостта от укрепване на здравната система и припомни необходимостта от глобален подход за здравна сигурност. ЕС използва силните си международни партньорства, за да ускори усилията, насочени към победа над вируса, като постави началото на инициативата „Глобални действия срещу коронавируса“, в чиито рамки бяха поети ангажименти за близо 16 млрд. евро в световен мащаб, разработи платформа за данни за COVID-19³⁶ и публикува манифеста за научните изследвания на ЕС във връзка с COVID-19. Заедно със Световната здравна организация (СЗО) и своите международни партньори ЕС изигра водеща роля в създаването на Ускорителя за достъп до инструменти за борба с COVID-19 (ACT-ускорител)³⁷, както и на механизма COVAX³⁸. Тези две инициативи имат за цел да се поеме водеща роля в разработването и равномерното разпределение на безопасни и ефективни диагностични

³⁵ https://ec.europa.eu/international-partnerships/news/team-europe-digital4development-hub-launched-help-shape-fair-digital-future-across-globe_en

³⁶ <https://joinup.ec.europa.eu/collection/digital-response-covid-19/news/european-covid-19-data-platform>

³⁷ <https://www.who.int/initiatives/act-accelerator>

³⁸ <https://www.who.int/initiatives/act-accelerator/covax>

средства, лечения и ваксини срещу COVID-19. Фармацевтичната стратегия за Европа³⁹ също следва да разшири ролята на ЕС на световно равнище като водеща сила в научните изследвания и иновациите в областта на здравеопазването, от които могат да се ползват пациенти от цял свят.

Като се опира на този успех и засилва водещата си роля, заедно с Италия като председател на Г-20 през 2021 г., Комисията ще организира световна среща на високо равнище по въпросите на здравеопазването, на която ще бъде направен преглед на глобалните действия в отговор на пандемията от COVID-19, включително АСТ-ускорителя, за да бъдат подобрени сегашната и потенциалната бъдеща готовност и реакция при пандемия. Тя освен това ще се стреми да разработи и утвърди набор от принципи за по-нататъшно многостранно сътрудничество и съвместни действия за предотвратяване на бъдещи глобални здравни кризи, както и за съвместен ангажимент за изграждането на по-здравословен, по-безопасен, по-справедлив и по-устойчив свят.

В това отношение ЕС следва да насърчава сътрудничеството между финансираните от него европейски платформи за клинични изпитвания и партньорствата по АСТ-ускорителя, по-специално за да се гарантира бърз обмен на клинични доказателства с цел оценка на терапевтичните средства и потенциалните ваксини. Така ще бъде повишена готовността за справяне с нови варианти на вируса и ще се подпомогне бързото доставяне на ефективни ваксини и терапевтични средства, в съответствие със Стратегията на ЕС за ваксините срещу COVID-19⁴⁰ и Стратегията на ЕС за терапевтичните средства срещу COVID-19⁴¹.

В средносрочен и дългосрочен план Комисията ще засили ангажиментите си по отношение на укрепването на здравните системи, глобалната здравна сигурност и подобряването на достъпа до лекарства и здравни продукти, по-специално чрез научни изследвания, иновации, изграждане на капацитет и подкрепа за местното производство, като в основата на стратегията са цифровите иновации. Комисията ще съсредоточи усилията си върху научните изследвания и иновациите, които са свързани с болести и теми, които представляват голяма тежест, като заразните и незаразните болести или здравето на майките и децата.

Комисията ще се основава на глобални алианси в областта на здравеопазването, които вече действат или към които се е присъединила през последните години в ключови сектори, каквито са редките заболявания⁴², хроничните незаразни болести⁴³, антимикробната резистентност⁴⁴ и персонализираната медицина⁴⁵. Тя също така

³⁹ https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/human-use/docs/pharma-strategy_report_en.pdf

⁴⁰ COM(2020) 245 final.

⁴¹ COM(2021) 355 final.

⁴² Международен консорциум за изследване на редките заболявания: <https://irdirc.org/about-us/vision-goals/>.

⁴³ Глобален алианс за борба с хроничните болести: <https://www.gacd.org/>.

⁴⁴ Инициатива за съвместно планиране в областта на антимикробната резистентност — партньорство за антимикробна резистентност в рамките на инициативата „Едно здраве“: <https://www.jpiaamr.eu/>.

⁴⁵ Международен консорциум за персонализирана медицина: <https://www.icpermed.eu/>.

предложи да подкрепи Партньорството за клинични изпитвания между европейските и развиващите се страни (EDCTP), чиито цели са намаляването на индивидуалната, социалната и икономическата тежест на свързаните с бедността инфекциозни болести в Субсахарска Африка; подкрепата на научните изследвания във връзка със значителни огнища на инфекциозни болести⁴⁶; както и разработването на ваксини срещу нововъзникващи инфекциозни болести и достъпът до такива ваксини⁴⁷.

Комисията и Европейската агенция по лекарствата участват активно и в инициативите, с които се предоставят стратегически насоки и препоръки, като насърчават обмена и сътрудничеството между световните регулаторни органи по отношение на резултатите от фармацевтичните научни изследвания⁴⁸.

Тези международни партньорства ще бъдат укрепени, като по целесъобразност ще бъдат включени Световната здравна организация и други глобални участници в областта на здравеопазването.

Комисията си поставя следните задачи:

- да допринася за средносрочната и дългосрочната програма за здравна сигурност, подготвеност и укрепване на здравните системи;
- да насърчава сътрудничеството между финансираните от ЕС европейски платформи за клинични изпитвания и партньорствата по Ускорителя за достъп до инструменти за борба с COVID-19 (АСТ-ускорителя) и да работи за осъществяване на целите на АСТ-ускорителя чрез подобряване на достъпа до лекарства и здравни продукти, по-специално чрез научни изследвания, иновации, разработване и насърчаване на цифрови здравни инструменти и увеличаване на местния производствен капацитет в държавите партньори; и
- да способства за създаването на глобално съвместно предприятие в областта на здравеопазването в рамките на Партньорството за клинични изпитвания между европейските и развиващите се страни, в което ЕС ще си партнира с държавите членки, с държавите, асоциирани към програмата „Хоризонт Европа“, и с африканските държави, с цел справяне с инфекциозните болести и извънредните ситуации в областта на общественото здраве в Субсахарска Африка.

⁴⁶ Световно сътрудничество в областта на научните изследвания за готовност при заразни болести: <https://www.glopid-r.org/>.

⁴⁷ Коалиция за иновации в областта на епидемичната готовност: <https://cepi.net/>.

⁴⁸ Международно обединение на регулаторните органи по лекарствата: <http://icmra.info/>.

4.4. Насърчаване на иновациите

С все по-нарастващата цифрова свързаност и грамотност местните новатори се появяват навсякъде по света — от големите градове до отдалечените селски райони; те си взаимодействат, споделят и заедно създават решения във всички области за справяне с глобалните предизвикателства. За да насърчи и оползотвори този огромен потенциал и да подкрепи своята Стратегия за свързаност⁴⁹, ЕС следва да създаде взаимноизгодни международни партньорства за иновации, състоящи се от мрежи от инкубатори и ускорители, с държави и региони, които предлагат взаимна отвореност към предприемачеството и инвестициите. Те следва да насърчават, наред с другото, създаването на програми за плавен преход⁵⁰ и сътрудничеството в областта на стартиращите предприятия между ЕС и трети държави, като по този начин допълват международното измерение на партньорствата на европейски клъстери⁵¹ и инициативите „Стартираща Европа“⁵² и мрежата на ЕС от центрове за цифрови иновации. В допълнение към действията „Мария Склодовска-Кюри“ с тези партньорства ще се насърчава и мобилността на новаторите в двете посоки. Те вече функционират в Индия и Африка и Комисията предлага да бъдат разширени, така че да обхванат и други региони.

За да бъдат допълнително насърчени европейските новатори да се възползват от глобалната екосистема за иновации, с услугите за ускоряване на бизнеса, които предлага Европейският съвет по иновациите (ЕСИ), на подпомаганите от него европейски стартиращи и разрастващи се предприятия ще бъде осигурена възможност да присъстват на международни търговски панаири. Успоредно с това, за да бъдат допълнително увеличени привлекателността и капацитетът на ЕС за иновации, новаторите, които не са от ЕС и желаят да създадат стартиращи предприятия в ЕС, ще могат да кандидатстват за подпомагане от ЕСИ. Освен това Европейският институт за иновации и технологии (EIT) ще стартира в целеви трети държави координирани действия на своите общности на знание и иновации.

5. МОДУЛИРАНЕ НА СЪТРУДНИЧЕСТВОТО С ПРИОРИТЕТНИ ДЪРЖАВИ И РЕГИОНИ

ЕС следва да взаимодейства с трети държави посредством диференциран и модулиран подход, основан на равнища на реципрочност, еднакви условия на конкуренция и зачитане на основните права и общите ценности. ЕС следва да продължи да бъде силен и отворен партньор, като същевременно се стреми да разшири чрез правилно насочено сътрудничество собствения си експертен опит в ключови нововъзникващи области. В същото време той следва да участва в съвместното разработване на инициативи в

⁴⁹ JOIN (2018) 31.

⁵⁰ „Плавен преход“ е специална програма за стартиращи и разрастващи се предприятия, която има за цел да им помогне да проучват нови екосистеми.

⁵¹ <https://clustercollaboration.eu/find-partners/beyond-europe>

⁵² <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/startup-europe/>

подкрепа на държавите, които желаят да усъвършенстват своите екосистеми за научни изследвания и иновации.

5.1. Засилване на сътрудничеството с индустриализирани трети държави и с бързо развиващи се икономики

Въпреки че голяма част от сътрудничеството с конкретни държави ще се осъществява в рамките на многостранни глобални партньорства, ЕС следва също така да се стреми към укрепване на двустранното сътрудничество с цел разширяване на знанията и обединяване на ресурсите, по-специално в области от интерес за ЕС.

Съединени щати. Сътрудничеството със Съединените щати, с които ЕС споделя високи равнища на капацитет за научни изследвания и иновации и общи ценности и принципи, гарантира, че изследователите, новаторите и най-добрите съоръжения се обединяват в търсенето на решения на глобалните предизвикателства. По-специално повторното ангажиране на Съединените щати с целите в областта на климата и с укрепването на реда, основан на многостранно сътрудничество, предоставя възможност за подновяване на отношенията в областта на научните изследвания и иновациите. В съвместното съобщение „Нова програма на ЕС и САЩ за глобална промяна“⁵³ се съдържат редица предложения за сътрудничество със САЩ, и по-специално призив за създаване на Алианс за екологосъобразни технологии и на нов Съвет по търговия и технологии ЕС-САЩ. Въз основа на този текст Комисията предлага също така да се повиши реципрочността в двустранното сътрудничество и да се повишат равнищата на координация и съгласуваност между инвестициите на ЕС и САЩ в научни изследвания и иновации, като се започне с предизвикателствата в областта на климата, цифровите технологии, енергетиката, околната среда и здравеопазването.

ЕС следва също така да се стреми да разшири сътрудничеството си с големи научни сили, като **Канада, Япония, Южна Корея, Сингапур, Австралия и Нова Зеландия**, включително чрез проучване на нови възможности за по-тясно сътрудничество, като например асоцииране в рамките на програмата „Хоризонт Европа“.

Китай. Като движеща сила в областта на научните изследвания и иновациите, Китай е партньор на ЕС в справянето с глобалните предизвикателства. Същевременно позицията на Китай като икономически конкурент и системен съперник на ЕС налага промяна в баланса в сътрудничеството в тази област. ЕС започна обсъждания с Китай за изготвяне на съвместна пътна карта за договаряне на рамкови условия и ръководни принципи за сътрудничество с цел постигане на еднакви условия на конкуренция и реципрочност, като същевременно се зачитат основните ценности и високите стандарти за етика и научен интегритет. На тази основа ще бъдат определени и научноизследователските области, в които сътрудничеството би могло да бъде взаимно изгодно, например климатологията, опазването на биологичното разнообразие, кръговата икономика, здравеопазването, храните, селското стопанство, аквакултурата и

⁵³ JOIN(2020) 22 final.

наблюдението на океаните. Постигането на еднакви условия на конкуренция и реципрочност ще зависи от развитието на сътрудничество с Китай.

ЕС финансира своя мрежа за знания относно Китай, насочена към научните изследвания и иновациите, в която държавите членки и ЕС се обединяват, за да обсъждат и обменят най-добри практики и стратегии и да се договарят за общи подходи. В същото време ЕС следва да предприеме мерки за оползотворяване на новия потенциал на Китай за научни изследвания и иновации. Той следва да насърчава университетите и научноизследователските институти да осигуряват по-висока степен на реципрочност и взаимна изгода в сътрудничеството си с китайските партньори.

Индия. Съгласно документа *Стратегическо партньорство между ЕС и Индия: пътна карта до 2025 г.*, сътрудничеството с Индия ще бъде засилено, за да се търсят съвместни решения на глобалните предизвикателства и да се постигне устойчива модернизация. За приоритети ще бъдат считани сътрудничеството в областта на здравеопазването, включително устойчивостта при здравни кризи, действията за справедливо екологизиране на икономиката и стремежът към ориентирана към човека цифровизация. Ще бъде обмислено и сътрудничеството в подкрепа на партньорството за свързаност между ЕС и Индия⁵⁴, като се постави акцент върху мобилността на изследователите и новаторите, както и в подкрепа на стратегията за региона на Индийския и Тихия океан чрез действия в областта на синята икономика, например относно морските отпадъци.

Русия. Сътрудничеството на ЕС с Русия се основава на договорените в Съвета и оповестени от него пет принципа на ангажираност, по-специално в областта на научните изследвания и иновациите, и на желателността от поддържане на контактите между хората. При това сътрудничество се вземат предвид приоритетите и интересите на политиката на ЕС, необходимостта от по-голяма реципрочност и еднакви условия на конкуренция, както и зачитането на основните права и ценности.

5.2. Интегриране на сътрудничеството с държавите от Европейската асоциация за свободна търговия (ЕАСТ), Западните Балкани, Турция, държавите, обхванати от европейската политика за съседство, и Обединеното кралство

ЕС следва да отдаде специален приоритет на партньорите, които са в непосредствена близост до него, включително чрез асоциирането им към програмата „Хоризонт Европа“.

Държавите от Европейското икономическо пространство (ЕИП)/ЕАСТ. Държавите от ЕИП/ЕАСТ споделят ценностите на ЕС и имат важен принос за европейската научноизследователска и иновационна среда. Те подкрепят високите постижения с големи инвестиции във водещи в световен мащаб научноизследователски организации,

⁵⁴ Началото беше поставено на срещата на лидерите на ЕС и Индия на 8 май 2021 г.: <https://www.consilium.europa.eu/media/49516/eu-india-connectivity-partnership-8-may-2.pdf>

осъществяват сътрудничество по съвместни проекти и, като се има предвид степента им на интеграция с ЕС, приемат и изпращат голям брой изследователи и новатори от и към ЕС.

Западните Балкани и Турция. Насърчаването на стабилността и просперитета на държавите кандидатки и потенциалните държави кандидатки продължава да бъде ключов приоритет на ЕС. По-конкретно, ЕС поема ангажимент да подкрепя изпълнението на специална програма за иновации за Западните Балкани⁵⁵, включително в рамките на икономическия и инвестиционен план за Западните Балкани⁵⁶. Участието в програми на ЕС е важен елемент от интегрирането на Турция в политиките и инструментите на ЕС, когато това е от взаимен интерес и е в съответствие с напредъка в цялостната рамка на отношенията ѝ с ЕС.

Източното партньорство и Южното съседство. В съответствие със съвместното съобщение относно Източното партньорство⁵⁷, чрез резултатите от Източното партньорство за периода след 2020 г. следва да бъдат определени действията за сътрудничество за следващите години. Партньорството на ЕС с Южното съседство⁵⁸, основаващо се на Обновеното партньорство с държавите от Южното съседство и свързания с него икономически и инвестиционен план, способства за насърчаването на растежа и просперитета чрез научни изследвания и иновации. Международното сътрудничество подпомага преноса на технологии, иновациите и съвместните научни изследвания и води до по-устойчив и приобщаващ растеж, създаване на възможности за устойчива заетост, общество и икономика на знанието и подобрения в областта на околната среда чрез инициативи като *BlueMed*⁵⁹.

Обединеното кралство. Участието на Обединеното кралство в програмата „Хоризонт Европа“ ще му даде възможност да запази силни връзки с ЕС в областта на научните изследвания и иновациите, които се основават на общи ценности и на дългата история на участието на Обединеното кралство в рамковите програми за научни изследвания и иновации и в европейското научноизследователско пространство.

⁵⁵ Предстои да бъде договорена на срещата на министрите през май 2021 г.

⁵⁶ *Икономически и инвестиционен план за Западните Балкани* (COM(2020) 641).

⁵⁷ *Политиката за Източното партньорство след 2020 г.: Повишаване на устойчивостта — Източно партньорство, което постига резултати в полза на всички* (JOIN(2020) 7).

⁵⁸ *Обновено партньорство с държавите от Южното съседство — Нова програма за Средиземноморието* (JOIN(2021) 2).

⁵⁹ [BlueMed Initiative \(bluemed-initiative.eu\)](https://blue-med-initiative.eu)

5.3. Задълбочаване на партньорствата на ЕС с Африка, Латинска Америка и други региони и държави

При модулирания подход ще бъде обърнато специално внимание на сътрудничеството с Африка, като същевременно се надгражда съществуващото сътрудничество с други региони и държави⁶⁰.

Африка. В съответствие със съвместното съобщение „Към цялостна стратегия с Африка“⁶¹ ЕС се стреми да засили сътрудничеството си с Африка в областта на научните изследвания и иновациите. Чрез ефективното използване на науката, технологиите и иновациите се ускоряват устойчивото и приобщаващо развитие и преходът към общества и икономики, основани на знанието, които укрепват човешкия капитал най-вече чрез мобилност и обучение на учени и изследователи. За да отговори на тези предизвикателства, чиято неотложност се увеличи поради пандемията от COVID-19, ЕС предлага редица амбициозни регионални инициативи.

Комисията, в тясно сътрудничество с Комисията на Африканския съюз, предлага в рамките на програмата „Хоризонт Европа“ да се осъществи поредица от инициативи, представляваща широкообхватна и амбициозна „Инициатива за Африка“. По този начин ще бъде подкрепено споразумението, постигнато на срещата на министрите през юли 2020 г. в рамките на политическия диалог на високо равнище между ЕС и Африканския съюз (АС) в областта на науката, технологиите и иновациите. Подкрепя следва да се осигури за четири стълба на сътрудничеството: i) обществено здраве, включително устойчивост и подготвеност за пандемии⁶²; ii) екологичен преход⁶³; iii) иновации и технологии за създаване на работни места⁶⁴; и iv) капацитет за наука и висше образование⁶⁵, по-специално за жените и младите хора.

Освен това в рамките на програмата за иновации между Европейския съюз и Африканския съюз следва да се подкрепя трансформирането на резултатите от научните изследвания и иновациите в продукти и услуги с конкретно въздействие чрез различни мерки, с които се подобряват развитието на бизнеса и достъпът до финансиране за новаторите.

⁶⁰ Ще продължат да се развиват възможностите за сътрудничество в областта на научните изследвания с други региони и държави, които не са изрично посочени по-долу.

⁶¹ *Към цялостна стратегия с Африка* (JOIN(2020) 4).

⁶² Чрез Партньорството за клинични изпитвания между европейските и развиващите се страни и предложеното глобално съвместно предприятие в областта на здравеопазването.

⁶³ Включително чрез партньорствата между ЕС и АС в областта на продоволствената и хранителната сигурност и устойчивото селско стопанство, изменението на климата и устойчивата енергия, както и споразуменията за партньорство в областта на устойчивото рибарство.

⁶⁴ Например чрез Партньорството между Африка и Европа в областта на иновациите.

⁶⁵ Включително чрез подкрепа за науката за разработване на политики, насърчаване на отворената наука и пилотната програма на Африканската научноизследователска инициатива за високи научни постижения.

Приоритетът, който се отдава на сътрудничеството с Африка, включва дългогодишното двустранно сътрудничество с Южна Африка⁶⁶ и е в унисон с продължаващите партньорства на ЕС с други части на света, при което чрез инициативи по линия на „Екип Европа“ се обединяват ресурси на ЕС, държавите членки и финансовите институции.

Латинска Америка и Карибският басейн. Комисията ще подкрепи изпълнението на Стратегическата пътна карта на ЕС и Общността на латиноамериканските и карибските държави (CELAC) в областта на науката, технологиите и иновациите⁶⁷ въз основа на четири основни линии на сътрудничество с региона, като се съсредоточи върху: i) глобалните предизвикателства; ii) мобилността на изследователите; iii) научноизследователските инфраструктури; и iv) иновациите. Следва да се търси засилено взаимодействие и с Аржентина, Бразилия, Мексико, Чили и други партньори на ЕС в региона в области като екологичния и цифровия преход, здравеопазването и разработването на общи решения за устойчиво възстановяване. Нарастващото сътрудничество с космическата програма на ЕС и новите центрове на „Коперник“ и на „Галилео“ в Латинска Америка и Карибския басейн ще имат ключова роля за стимулиране на иновациите и научните изследвания в региона.

Асоциация на народите от Югоизточна Азия (АСЕАН). Регионалното сътрудничество с АСЕАН ще бъде засилено чрез подкрепа от ЕС за сътрудничеството и мобилността в рамките на АСЕАН в областта на научните изследвания и иновациите по линия на диалога между АСЕАН и ЕС в областта на науката и технологиите.

⁶⁶ Споразумение с Южна Африка в областта на науката и технологиите.

⁶⁷https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/research_and_innovation/strategy_on_research_and_innovation/documents/eu-celac_strategic-roadmap-2021-2023.pdf

ЕС следва:

- да се стреми да договори съвместната пътна карта между ЕС и Китай относно бъдещето на сътрудничеството в областта на науката, технологиите и иновациите, за да се осигурят еднакви условия на конкуренция и реципрочност като предпоставка за бъдещо сътрудничество; и
- да изпълнява стратегическата пътна карта от Плана за действие между ЕС и CELAC в областта на науката, технологиите и иновациите (2021—2023 г.) и да подкрепя диалога между ACEAN и ЕС в областта на науката и технологиите.

Комисията си поставя следните задачи:

- да разработи селективни и целенасочени действия за международно сътрудничество в рамките на поканите за представяне на предложения в области от взаимен интерес по линия на програмата „Хоризонт Европа“ и да използва, когато това е обосновано и в зависимост от всеки отделен случай, възможностите за асоцииране към „Хоризонт Европа“, като същевременно гарантира реципрочност, взаимни ползи и зачитане на основните ценности; и
- да разработи стратегически планове за научни изследвания и иновации за Африка, като свърже изготвянето на програми по Инструмента за съседство, сътрудничество за развитие и международно сътрудничество с програмата „Хоризонт Европа“ и стартира през 2021 г. широкообхватна и амбициозна „Инициатива за Африка“ в рамките на първите работни програми на „Хоризонт Европа“.

6. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

В подкрепа на целта си за по-силни позиции на световната сцена, ЕС следва да се стреми да осъществява този глобален подход в тясно сътрудничество със стратегиите на държавите членки, като използва по целесъобразност Форума за преход на ЕНП. Комисията ще наблюдава изпълнението на действията, посочени в настоящото съобщение, и ще прецени техния принос за постигане на целите на глобалния подход, като вземе предвид показатели като обема на мобилизираните международни инвестиции в научноизследователска и развойна дейност в рамките на многостранно сътрудничество, броя на международните съвместни научни публикации и напредъка към взаимна реципрочност по отношение на достъпа до публично финансирани програми за научноизследователска и развойна дейност. Първият преглед на напредъка ще бъде извършен на международна конференция, която ще бъде организирана през 2022 г. След това Комисията ще изготвя двугодишни доклади до Европейския парламент и до Съвета, които ще заменят докладите за изпълнение и специфичните за

всяка държава пътни карти, представени в съобщението от 2012 г. относно международното сътрудничество в областта на научните изследвания и иновациите⁶⁸.

В нашия бързо променящ се свят науката и технологиите се разглеждат като основни движещи сили и фактори на външната политика, но същевременно заемат централно място в геополитическото напрежение. Това изисква задълбочено сътрудничество въз основа на отвореност, еднакви условия на конкуренция, зачитане на основните права и ценности и подкрепа за отворената стратегическа автономност на ЕС. С новия глобален подход към научните изследвания и иновациите, представен в настоящото съобщение, ще бъде укрепен глобалният капацитет за намиране на решения на общите предизвикателства, пред които е изправено човечеството, и ще бъде засилено положителното влияние на ЕС в света.

⁶⁸ COM(2012) 0497 final.